

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

N Á L E Z

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 25/2018-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 30. mája 2018 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Marianny Mochnáčovej a sudcov Petra Brňáka a Milana Ľalíka (sudca spravodajca) prerokoval prijatú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Mariannou Lechmanovou, Štúrova 20, Košice, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 225/2009 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 225/2009 porušené boli.

2. Okresnému súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 225/2009 p r i k a z u j e ďalej konať bez zbytočných prietahov.

3. [REDACTED] priznáva finančné zadosťučinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré je Okresný súd Piešťany povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. [REDACTED] priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 312,34 € (slovom tristodvanásť eur a tridsaťštyri centov), ktoré je Okresný súd Piešťany povinný vyplatiť na účet advokátky JUDr. Marianny Lechmanovej, Štúrova 20, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 25/2018-12 z 24. januára 2018 podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie sťažnosť [REDACTED], [REDACTED] [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Piešťany (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 225/2009 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplynulo, že napadnuté konanie, v ktorom sa sťažovateľ domáha voči odporcovi náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch a zverejnenia písomného ospravedlnenia za výroky proti jeho osobe, začalo 5. augusta 2008 podaním návrhu Okresnému súdu Nitra. Súčasťou návrhu sťažovateľa bola aj žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov a o ustanovenie právneho zástupcu v konaní. Podľa sťažovateľa

v napadnutom konaní, ktoré do podania sťažnosti nebolo právoplatne skončené, dochádza k priet'ahom v dôsledku nečinnosti a neefektívneho postupu okresného súdu.

3. Sťažovateľ v odôvodnení sťažnosti bližšie uviedol:

„Súdne konanie sťažovateľa nie je ani k dnešnému dňu právoplatne skončené, pričom Okresný súd Piešťany od roku 2009 do roku 2017 nezačal konať vo veci samej.

V danom prípade nejde o takú zložitú (právnú ani skutkovú), ktorá by odôvodňovala skutočnosť, že za deväť rokov od podania žaloby súd vo veci právoplatne nerozhodol. Podľa názoru sťažovateľa Okresný súd Piešťany v období od podania žaloby do roku 2017 konal neefektívne a v určitých obdobiach vôbec nekonal a tak spôsobil to, že sťažovateľ bol počas dlhého obdobia a ku dňu podania Ústavnej sťažnosti v stave právnej neistoty.

... V konaní vedenom na Okresnom súde Piešťany pod č.k. 8C/225/2009 súd vôbec nekonal plynulo aj keď vec právne ale ani fakticky zložitá nebola a nebola zložitá ani povaha prejednávanej veci t. j. nárok na náhradu z titulu nemajetkovej ujmy, a pod.

... zo všetkého uvedeného vyplýva, že Okresný súd je zodpovedný za celkovú neprimeranú dĺžku namietaného konania v trvaní deväť rokov od podania žalobného návrhu, počas ktorej nekonal efektívne a bez zbytočných priet'ahov takým spôsobom aby poskytol sťažovateľovi v namietanom konaní relevantnú ochranu jeho práv a oprávnených nárokov v zmysle návrhu vo veci samej, ako aj namietaných práv v zmysle ním podanej sťažnosti ústavnému súdu.

... Z uvedených dôvodov ako aj s ohľadom na ustálenú prax a judikatúru Ústavného súdu, sťažovateľ si uplatňuje náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 10.000,- Eur...

Sťažovateľovi v priamej súvislosti s odopieraním poskytnutia spravodlivosti a včasného prejednávania jeho veci v namietanom konaní vzniká teda nemajetková ujma spočívajúca najmä v pocitoch úplnej neistoty a bezmocnosti zo stavu v namietanom konaní, ktoré trvá neprimeranú dobu 9 rokov pričom sa v namietanom konaní nejedná o skutkovo a ani právne zložitú vec, keď príslušný súd v namietanom konaní o jeho nároku od roku 2009 právoplatne nerozhodol a podľa jeho názoru pokračuje v neefektívnej činnosti a nečinnosti, čím mu nepriamo bráni reálnemu uplatneniu a vymoženiu ním uplatnených práv.“

4. Na základe uvedených skutočností sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd nálezom rozhodol o porušení jeho v záhlaví označených práv postupom okresného súdu v napadnutom konaní, aby prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietáhov a sťažovateľovi priznal finančné zadost'učinenie v sume 10 000 € a náhradu trov konania v sume 312,34 €.

5. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený jeho predsedníčkou listom sp. zn. Spr 109/18 z 28. februára 2018, a právna zástupkyňa sťažovateľa k vhodnosti ústneho pojednávania listom z 20. februára 2018.

5.1 Predsedníčka okresného súdu vo svojom stanovisku k sťažnosti okrem chronológie úkonov vykonaných okresným súdom v napadnutom konaní k veci uviedla:

„Z obsahu opísaných úkonov je zrejmé, že v predmetnom konaní sa podľa možnosti priebežne konalo a rozhodovalo. Pokiaľ boli v konaní dlhšie lehoty medzi úkonmi súdu tieto boli spôsobené množstvom vecí v senáte vec vybavujúceho sudcu s potrebou v danom čase konať a rozhodovať v skôr napadnutých, a teda starších veciach.

Na záver si dovoľujem dať do pozornosti lekársku správu na žalobcu (sťažovateľa) na č.l. 193, z ktorej vyplýva, že žalobca si úmyselne privodil úraz hlavy za účelom vyhnúť sa pojednávaniu dňa 5.12.2017, pričom takéto správanie žalobcu bolo lekárom vyhodnotené ako účelové v snahe vyhnúť sa súdnym pojednávaniam, keďže z jeho strany išlo o opakované správanie. Žalobca pritom v žiadnom konaní nesúhlasí, aby sa pojednávalo v jeho neprítomnosti.“

Zároveň oznámila, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania pred ústavným súdom.

5.2 Právna zástupkyňa sťažovateľa vo svojom stanovisku doručenom ústavnému súdu 22. februára 2018 uviedla, že netrvá na ústnom pojednávaní pred ústavným súdom a súhlasí s jeho upustením.

6. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

II.

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1 a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

8. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 225/2009 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

9. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná...

10. Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03).

11. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, pričom tento účel možno dosiahnuť zásadne až právoplatným rozhodnutím (mutatis mutandis II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, III. ÚS 116/02).

12. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádzala predtým z niektorých ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), a to § 6, § 100 ods. 1, § 117 ods. 1 a § 119 ods. 1 OSP, ktorý platil do 30. júna 2016, a v súčasnosti vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

V zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“ a v zmysle § 157

ods. 1 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“.

13. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

14. Posúdením napadnutého konania podľa prvého kritéria ústavný súd dospel k záveru, že preskúmané konanie nemožno hodnotiť ako skutkovo či právne zložitú. Konanie, predmetom ktorého sú nároky z titulu ochrany osobnosti, je súčasťou štandardnej rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Napokon na zložitost' veci nepoukázala ani predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení k s'ťažnosti.

15. Pri hodnotení ďalšieho kritéria, teda správania s'ťažovateľa v napadnutom konaní, ústavný súd poukazuje najmä na okolnost', že priebeh konania pred okresným súdom bol viackrát charakterizovaný využitím procesných dispozičných oprávnení s'ťažovateľa (najmä opravné prostriedky, opakované žiadosti o nahliadnutie do spisu s'ťažovateľa, ktorý vykonáva trest odňatia slobody), ktoré na strane okresného súdu vyvolali povinnosť reagovať predpísaným spôsobom na tieto procesné návrhy. Podľa právneho názoru ústavného súdu využitie možností daných s'ťažovateľovi procesnými predpismi na uplatňovanie a presadzovanie jeho práv v súdnom konaní môže síce spôsobiť predĺženie priebehu konania, nemožno ho však kvalifikovať ako postup, ktorého dôsledkom sú zbytočné priet'ahy (m. m. I. ÚS 31/01). Zároveň dĺžku konania, ktorá je dôsledkom úkonov jeho účastníkov alebo ich nečinnosti, nemožno považovať za dôvod na vyslovenie zbytočných priet'ahov v prípade, keď súd o procesných návrhoch s'ťažovateľa konal a rozhodoval bez zbytočných priet'ahov (napr. II. ÚS 41/00). V súvislosti so správaním

sťažovateľa ústavný súd zohľadnil aj okolnosti, na ktoré poukázala predsedníčka okresného súdu a za ktorých došlo k odročeniu pojednávania nariadeného na 5. december 2017, z ktorých vyplýva snaha sťažovateľa mariť nariadené pojednávania. Po tom, ako okresný súd neakceptoval žiadosť sťažovateľa o odročenie pojednávania z dôvodu kolízie pojednávanií (podľa okresného súdu nešlo o kolíziu), sťažovateľ si úmyselne privodil úraz hlavy, aby tak docielil odročenie pojednávania. Uvedené skutočnosti nepochybne mali dopad na celkovú dĺžku trvania konania, na čo ústavný súd prihliadol pri úvahe o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia.

16. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu a pri hodnotení jeho postupu bol ústavnému súdu podkladom prehľad procesných úkonov v danej veci spracovaný a predložený okresným súdom. Z uvedeného prehľadu vyplýva, že napadnuté konanie začalo 5. augusta 2008 doručením návrhu Okresnému súdu Nitra, 14. októbra 2009 bola vec postúpená okresnému súdu. Okresný súd v období od postúpenia veci do januára 2015 rozhodoval prevažne o procesných návrhoch sťažovateľa týkajúcich sa oslobodenia od súdnych poplatkov, ustanovenia a zmien osoby právneho zástupcu sťažovateľa, resp. vyzýval na doplnenie návrhu. Uznesením z 1. februára 2011 okresný súd podanie sťažovateľa odmietol, odvolací súd však svojím rozhodnutím z 20. marca 2012 toto rozhodnutie zrušil. Okresný súd sa začal návrhom sťažovateľa vecne zaoberať až v januári 2015, keď vyzval žalovaného, aby sa k návrhu vyjadril. Prvé pojednávanie okresný súd nariadil na 25. október 2017. Ďalšie pojednávanie nariadené okresným súdom na 5. december 2017 bolo odročené z dôvodu na strane sťažovateľa na 19. február 2018. Pojednávanie uskutočnené 19. februára 2018 bolo odročené na 15. máj 2018 pre účely doplnenia dokazovania. Pojednávanie nariadené na 15. máj 2018 bolo zrušené z dôvodu čerpania dovolenky zákonnou sudkyňou, ako aj z dôvodu opakovaných žiadostí sťažovateľa o nahliadnutie do spisu. Najbližšie pojednávanie vo veci sa má uskutočniť 21. júna 2018.

17. Z prehľadu procesných úkonov v napadnutom konaní ústavný súd zistil v postupe okresného súdu viaceré obdobia nečinnosti, a to v období od postúpenia veci okresnému súdu (14. októbra 2009) do 12. novembra 2010 (takmer 13 mesiacov), v období od 4. apríla 2012 do 1. februára 2013 (10 mesiacov), v období od 18. februára 2013

do 27. februára 2014 (12 mesiacov) a v období od 9. septembra 2015 do 16. augusta 2016 (11 mesiacov). Uvedené obdobia nečinnosti okresného súdu bez akýchkoľvek zákonných dôvodov je potrebné považovať za zbytočné prietahy v konaní, ktoré sú z ústavnoprávneho aspektu netolerovateľné.

18. Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k prietahom, ktoré neboli spôsobené len správaním sťažovateľa, ale najmä nečinnosťou okresného súdu. V posudzovanej veci nie je primárne prehliadnuteľné, že predmetné konanie trvá už od augusta 2008 (okresný súd koná vo veci sťažovateľa od 14. októbra 2009, pozn.), teda viac ako 9 rokov, a doteraz okresný súd o návrhu meritórne nerozhodol.

19. Z uvedených dôvodov ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní, tak ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto rozhodnutia.

20. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi ústavný súd v bode 2 výroku tohto rozhodnutia prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať v predmetnej veci bez zbytočných prietahov.

21. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie. Sťažovateľ žiadal priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 10 000 €, poukazujúc na pocity „úplnej neistoty a bezmocnosti zo stavu v namietanom konaní, ktoré trvá neprimeranú dobu 9 rokov“.

22. Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov

podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je dostatočným zadost'učinením pre s'ťažovateľa. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať mu aj finančné zadost'učinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv s'ťažovateľa, najmä na doterajšiu dĺžku napadnutého konania a čiastočný podiel s'ťažovateľa na jeho celkovej dĺžke, považuje za primerané v sume 2 000 € (bod 3 výroku tohto rozhodnutia).

23. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania s'ťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. Mariannou Lechmanovou, a s poukazom na výsledok konania podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde uložil okresnému súdu povinnosť uhradiť s'ťažovateľovi trovy konania v ním uplatnenej sume 312,34 € za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2017 (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie s'ťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Trovy konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne s'ťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) podľa bodu 4 výroku tohto rozhodnutia.

24. Vzhľadom na znenie čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. mája 2018